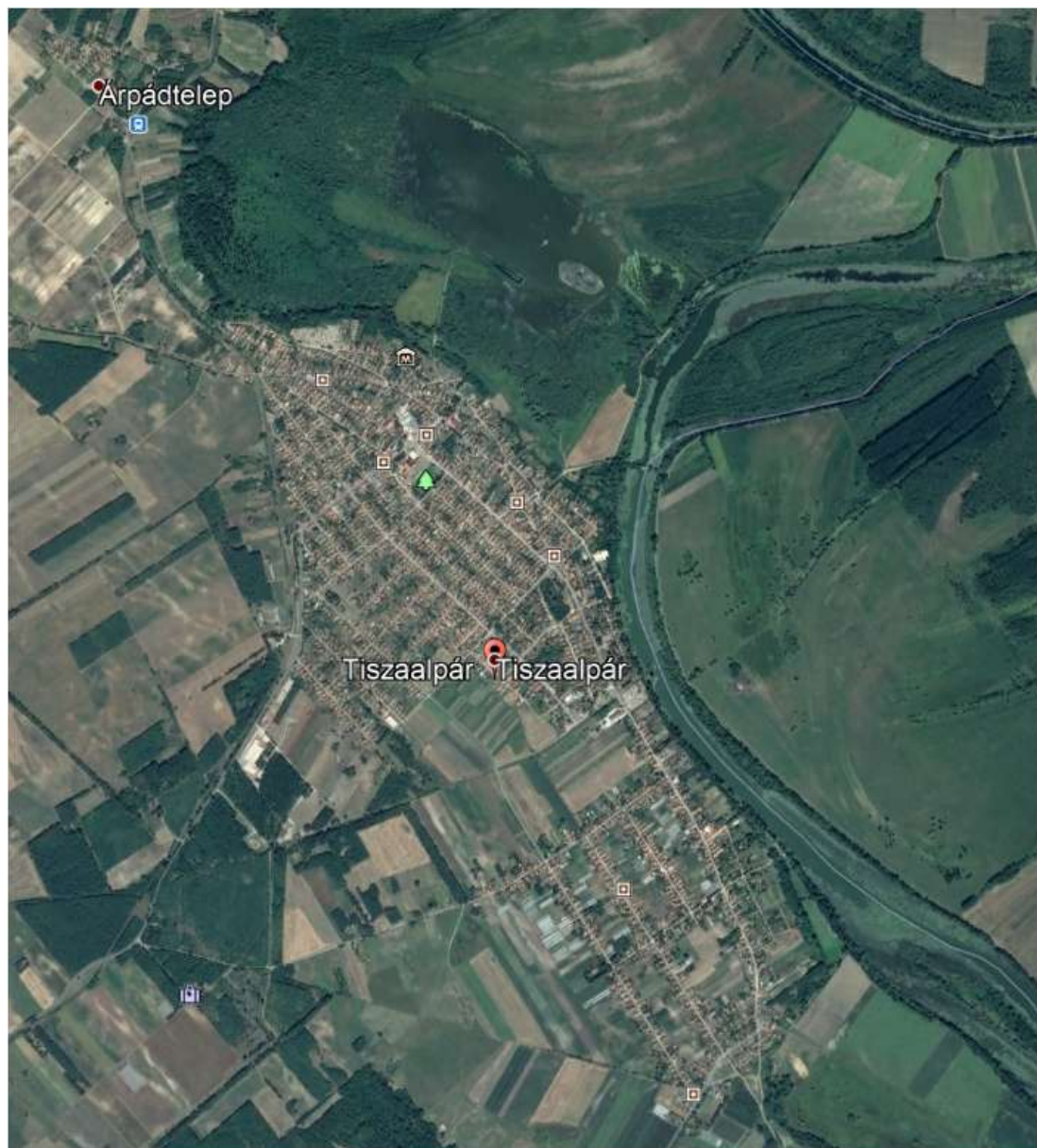

TISZAALPÁR
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Tiszaalpár bemutatása	5
3. Örökségünk	10
4. Eltérő karakterű településrészek	14
Településközpont	15
Halmazos karakterű területek	19
Kertvárosi karakterű területek	24
Falusias karakterű területek	26
Hétféle házaskarakterű területek	31
Telepszerű karakterű területek	34
Beépítésre nem szánt területek	39
5. Építészeti útmutató	44
Kerítések	57
Kertek, kerti építmények	60
Erkélyek, tornácok	62
Ajtók, ablakok	63
Részletek	64
6. Mai példák	65
7. Utcák, terek	69
8. Hirdetések, reklámtáblák	70

BEVEZETÉS

1

A település megjelenése, arculata tükrözi annak történetét, lakóinak ízlésvilágát, gazdasági helyzetét. Az egyes építészeti korszakok nyomait fellelhetjük, az összkép mégis lehet egységes. A házak is különbözhetnek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, élhetetlen környezetet alakíthatnak ki. Az utcák, terek összképe sokat elmond a közösség életéről, a közterületek rendezettsége, növényzete, az utak, járdák mind-mind sajátos helyi hangulatot teremthetnek. Nagyon fontos az újonnan kialakuló utcák tér- és tömegformálása. Nem kell, hogy minden ház egyforma legyen, de a hasonló épületmagasság, az egymáshoz illeszkedő tetőidomok, a jellegükben nem eltérő kerítések, az épületek közötti közel azonos távolság egységes utcaképet eredményez.

A kézikönyv segíteni kívánja a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel az olvasókat, hogy olyan házat tudjanak építeni, ami büszkeséggel töltheti el őket, és a település képéhez illeszkedik. Ez a kézikönyv nem szakembereknek készül, hanem Önöknek, Építetőknek, akiknek fontos a természeti és az épített környezet.

Merítsenek belőle ötleteket, gyarapítsák jó példákkal. Nem az a cél, hogy bármit rákényszerítsünk az építetőkre, hanem inkább az, hogy megmutassuk, mennyire fontos a meglévő természeti és épített környezet tiszteletben tartása, az ahhoz való illeszkedés.

A kézikönyv alapjául szolgál a település arculatát, a településképet szabályozó helyi önkormányzati rendeletnek, melyben rendelkezni kell és lehet arról, hogy milyen épületek épülhessenek, milyenek ne épülhessenek, hova és milyen reklámhordozók kerülhessenek, vagy ne kerülhessenek, milyen anyagok és színek használhatók. Ebben a rendeletben fog szerepelni a helyi értékek védelme és ennek támogatási, finanszírozási rendszere.

TISZAALPÁR BEMUTATÁSA

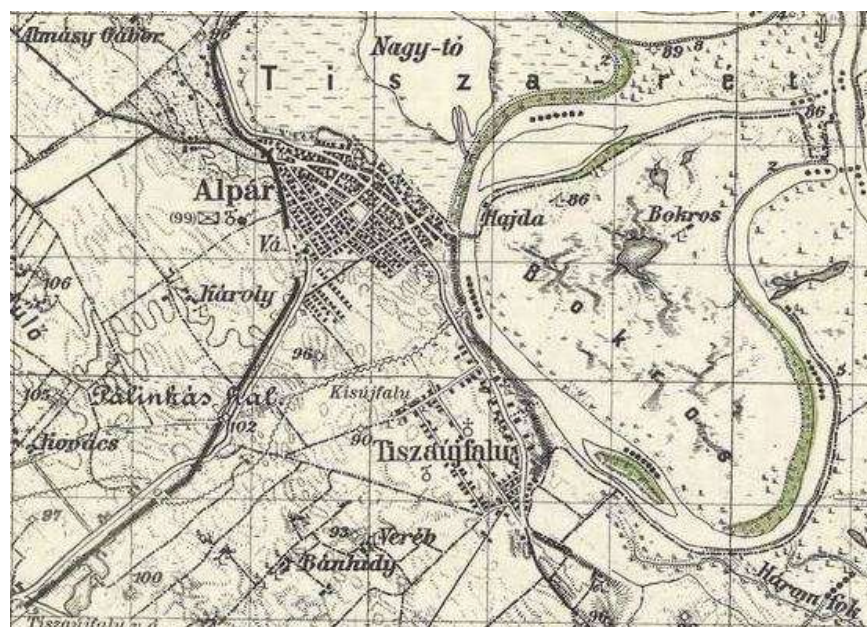
Földrajzi elhelyezkedés, területi jellemzők

Tiszaalpár Bács-Kiskun megye északkeleti részén, annak keleti özigazgatási határán, a Tisza jobb partján helyezkedik el.

A közigazgatási terület 9113 ha nagyságú, melyből 354,6 ha belterület, 27,8 hektár zártkert és 8731 hektár külterület. Legnagyobb kiterjedése nyugat-keleti irányban 12 km, észak-déli irányban 14 km. Határa több mint 53 km hosszú. A Tisza, mely kelet felől településhatár, alig 2,5 km hosszon érinti a közigazgatási területet. A Holt-Tisza a közigazgatási területen közel 9 km hosszú.

Belterületeinek hagyományos elnevezése: Alpár, Újfalu, Árpád-telep (égyben Polyák-falu). Szomszédjai: Kiskunfélegyháza, Csongrád, Nyárlőrinc, Lakitelek, Tiszaug, Tiszasas,

Tiszaalpár nagyközség 1973-ban jött létre Alpár és Tiszaújfalu egyesítésével. A két falu élete földrajzi fekvésükből és egyházi igazgatási szempontból nagymértékben összefonódott ugyan, de történetileg neglehetősen eltérő utat jártak be. Alpár és Tiszaújfalu társadalmi és gazdasági kapcsolatok révén ezernyi szállal kapcsolódott Kecskeméthez, Félegyházához, Csongrádhoz, Nagyköröshöz. A hajdani mezővárosok mellett a falu jelentős kapcsolatokat alakított ki a Tisza-parti falvak, elsősorban Kécske és a folyó túloldalán fekvő Tiszasas népével. Alpár fontos kereskedelmi és közlekedési útvonal közelében feküdt. A falun keresztülhaladó Kiskunfélegyháza–Szolnok, Csongrád–Szolnok útvonal egyben a Szeged–Pest királyi sóút egyik szakasza volt. Fontos kereskedelmi útvonalnak számított a Tisza, amelynek alpári szakaszán kikötőhelyek működtek. A község a XIX. század végén a Félegyháza–Szolnok vasútvonal kiépülésével a vasúthálózatba is bekapcsolódott.

Katonai felmérési térkép 1941-ből

Természeti adottságok, élővilág

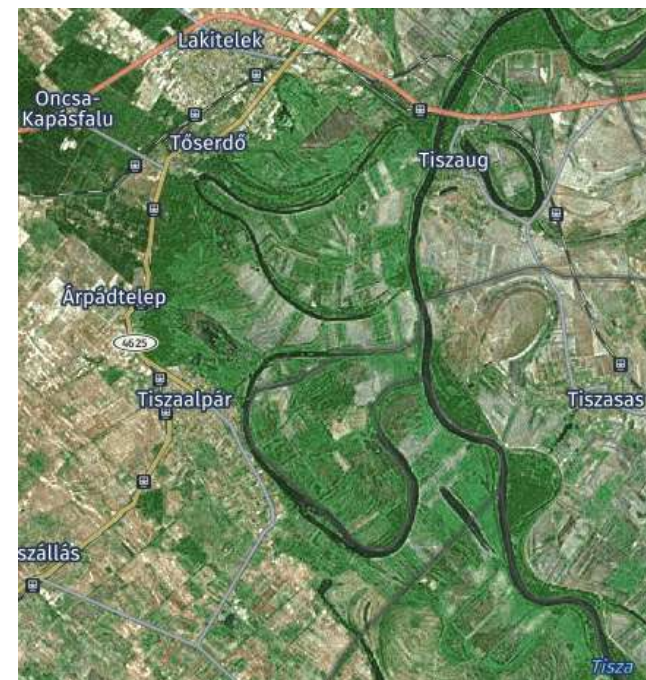
Tiszaalpár a Tisza magyarországi szakaszának középső részén, a folyó egyik jobb oldali holtágának partján fekszik. A nagyközség életében meghatározó jelentőségű folyó élő ága a XIX. századi szabályozások következtében került Alpártól kb. négy kilométer távolságra, amely alapvetően megváltoztatta a település, és vele együtt élővilágának életét.

A település határának jelentős részét a Tisza ártere képezi. E területen található a XVIII-XIX. századi forrásokban Tisza-rétként emlegetett Alpári rét, amely egyedülálló módon bővelkedik természeti kincsekben.

Az élő Tisza a települést alig 2,5 km hosszúságban határolja, partját galériaerdők szegélyezik, melyek a Közép-Tiszai Tájvédelmi körzet részei.

A partot övező galériaerdők őshonos fái tölgyek, kőrisek, fekete nyárok, szürke nyárok, fűzek voltak, ma már többnyire nemes nyár ültetvények alkotják a galériaerdőt, bár fűzek és szürke nyárok ligetekben előfordulnak. A galériaerdők gazdag aljnövényzete sok állatfajnak ad otthont. Madárvilágára jellemző a fakopács, a bakcsó és szürke gém, az egerészölyv, a fekete gólya, a botlós fűz odvaiban a macskabagoly.

Az Alpári Holt-Tisza, amely a folyószabályozás eredményeként keletkezett, közel 150 hektáros, legnagyobb része Tiszaalpár közigazgatási területére esik. Nagyobb áradáskor a Tisza tározójául is szolgál.

Szikra és az Alpári-rét

A Kiskunsági Nemzeti Park legkisebb területegysége a Szikra és az Alpári-rét (1038 ha) az Alsó-Tiszavölgyben található. A Tisza meandereiből kialakult természetes és mesterséges holtágak, ártéri erdők, hullámtéri kaszálók ma is őrzik az évszázadokkal ezelőtti természetet. Itt fut össze a Homokhátság keleti pereme a mélyebb fekvésű Tisza-völgygel. Az egymástól elkülönülő geológiai adottságú tájak rétegtani határain a csapadékosabb időszakokban talajvízforrások is a felszínre törnek. A magasabb térszínt alkotó löszpartok végigkísérik ezt a területet. Ezeken a helyeken már a bronzkorban is települtek falvak, hiszen abban az időben az Alföld egyharmad részét állandóan, a másik harmadát időszakosan víz borította. A nemzeti park e területén két jelentősebb holtág van, a szikrai (Tőserdő) és a tiszalpári. Mindkettőt fajgazdag ártéri erdőtársulások övezik. Déli irányban a védett terület az Alpári-rétben öblösödik ki.

Az Alpári-rét a Tisza egyik legnagyobb hullámtéri öblözete. A holtágak vize a lebegő és gyökerező hínárfélék otthona, a víz felszínén szép foltokat alkot a fehér virágú tündérrózsa és sárga virágú rokona, a vízitök. A nádasok szegélyében találhatunk rá az ősszel virágzó tiszaparti margitvirágra. A partmenti, mélyebb fekvésű, állóvízes helyeken égerláp erdőket találunk, a vízparton a puhafa ligeterdő jellemző, melyet fűz- és nyárfajok alkotnak. A magasabb térszinteken tölgy-kőris-szil ligetek alkotják a keményfás társulásokat. Itt nyílik kora tavasszal az Alföldön ritkaságszámba menő kontyvirág. A változatos élőhelyekben gazdag táj sokszínű állatvilágnak ad otthont. A holtágak tiszta vizében számos halfajunk él: természetes pontyok, csukák, harcsák mellett előfordul a védett réti csík is. A vizek és nádasok számos madárfajnak biztosítanak táplálkozó és fészkelőhelyet.

A Templomdomb és a Várdomb

A Duna-Tisza közének egyik legszebb panorámája az alpári Templomdombról tárul a szemünk elé. Honfoglalás kori állapotokat láthatunk a gyakran vízzel borított Alpári-réten. Kora tavasztól nyüzsgő madárvilág életét figyelhetjük meg az úszó lápokkal borított nagy kiterjedésű élőhelyen.

Tiszaalpár község külső megjelenésében, településszerkezetében a Tisza menti települések hangulatát őrzi. A falu északkeleti részén két meredek falú löszdomb emelkedik. Ezek egyikén egy bronzkori földvár maradványa, míg a másikon a római katolikus templom áll.

Árpád-kori skanzen

A Tiszaalpáron a Millennium alkalmából felépített Árpád-kori falurekonstrukció a környéken folyó ásatások során előkerült településszerkezetet jeleníti meg – az eredetihez képest kissé zsúfolt formában, hiszen a valóságban egy falu 4-6 hektáron terült el. A felépített falurészlet két gazdasági egységet alkot, ahol a mindennapi élet, illetve az állattartás építményei láthatók.

A félig földbe mélyített nád vagy földfedésű veremház – mely Árpád-kori népi építészetünk leggyakoribb típusa – a XX. század elején, sőt még később is megtalálható volt falvainkban.

A házak berendezése igen egyszerű, minden lakóházban volt kemence, ülőgödör, és feltehetően polcok is. A mindennapi élet tartozéka volt még a házakon kívül épített, úgynevezett külső kemence, melyet főleg sütésre használtak, de alkalmazták szárításra és aszalásra is. Az állattartás emlékei a különböző méretű és formájú vesszőfonatos karámok. Ezek többnyire kör vagy négyszög alakúak voltak. A falvak vízellátását kutak biztosították, bár falvaink többsége víz mellé települt. A skanzenben egy fonott vesszőbéléses kút is látható. A gabona tárolására különböző nagyságú és alakú, földbe ásott vermeket használtak. A rekonstruált település házai és azok berendezése, valamint a ház körüli élet eszközei a korabeli hétköznapiakat tárják a látogatók elé.

ÖRÖKSÉGÜNK

A Templomdomb és a Várdomb rajza az 1879. évi kataszteri térkép és az 1974-ben elvégzett szintvonalas felmérés alapján

Első katonai felmérés térképe (1763-1787)

Tiszaalpár vidéke már az őskorban lakott volt. Az első lakók a mai Várdomb közelében az i. e. 5. évezredben (az új kőkor kezdetén) jelentek meg. Ezt követően a térség az i. e. 2. évezredben (a bronzkorban) népesült be ismét. A Dunántúlról kelet felé terjeszkedő népcsoport fokozatosan kiszorította az ún. Késő-Hatvan kultúra lakosságát. A különböző kultúrák közötti háborúskodás jele, hogy a korábban nyílt telepeken élő Vátya közösségek elkezdtek a lakóhelyeik védhetővé tételét. Ebben a korban épült Alpárnál a földvár, amely ennek a kultúrának a legkeletibb maradványa.

Az ásatások bizonyítják, hogy a vár belseje sűrűn beépült. A vert falú, nagyméretű házak több helyiségből álltak, padlószintjüket döngölt agyaggal burkolták. Az erősített telephez a mai Templomdomb területén elszórt épületekből álló külső telep csatlakozott. Az előkerült leletek alapján az itt lakó népesség életében a vadászat és halászat mellett jelentős szerepet játszott a földművelés és az állattartás is. A telep megszűntének, pusztulásának okai nem ismertek. A következő kétezer évben településnek nincs nyoma a Várdomb területén. Szarmata, majd avar kori leletek előkerültek ugyan, de lakottá csak a 12. században vált ismét. Erre a korra tehető a sánc újbóli megerősítése is.

A helynév legkorábbi említése egy 1075. évi királyi oklevélben található, amelyben I. Géza király a terület északi részét a garamszentbenedeki apátságnak adományozta. Az északi Felsőalpár és a váci püspök által birtokolt, középső Alsóalpár falvak mellett a középkor végére a déli fekvésű Újfalva is kialakult.

A XVI-XVII. század fordulóján, a török hódoltság idején mindhárom falu elpusztult. Több mint egy évszázados pusztalét után a hajdani Alsóalpár helyén éledt újjá a mai Alpár.

Az újkori Alpár benépesedése, amely 1727-ben kezdődött, egy hosszan elhúzódó, lassú folyamat keretében ment végbe. A falu első lakói elsősorban az északi vármegyékből, több hullámban szivárogtak be.

Az 1848 utáni változások az úrbéri viszonyok felszámolása, a polgárosodás előrehaladása és a gazdasági fejlődés révén új utakat nyitottak a község számára. A korszak árnyoldalához tartozik, hogy a falu társadalmában rohamosan előrehaladt az elszegényedés és súlyosbodott a földhiány. Emellett igen hátrányosan érintette Alpárt a Tisza szabályozása is, amelynek következtében az élő Tisza több kilométerre került a településtől. A vizek korábbi hasznából csak a halászat és a vesszőfonás maradt életben. A kosárfonás a XX. században a falu legfontosabb háziipari tevékenységévé vált.

A világháborúk sújtotta XX. század első felében Alpáron létrejöttek a gazdasági és szociális infrastruktúra legfontosabb elemei, megalakultak a társadalmi életet felvirágoztató kulturális intézmények és közösségi formák. A második világháború és az azt követő politikai változások alapjaiban változtatták meg a gazdasági és társadalmi fejlődés korábbi menetét.

Tiszaalpár 1975-ben nyerte el mai településszerkezetét, amikor egyesült a 900 éves Alpár és a szomszédos 150 éves Újfalu, ezzel elnyerte a nagyközségi rangot. (Tiszaújfalu múltja ismeretlen. 1668-ban – mint pusztaság – Nagykőröshöz tartozott egyháziilag. Területe 1804. január 14-én került gróf Károlyi család birtokába, csak az 1830-as évek közepén kezdett betelepülni a dohánytermelő telepesek révén.)

A település évszázadokon keresztül meg tudta őrizni háborítatlanul azokat a természeti értékeket, amelyeket a Tisza közelsége alakított évezredek óta keresztül. A falu jövőjének egyik legfőbb lehetősége éppen a természeti környezet értékeire és a történelmi hagyományokra épített idegenforgalomban rejlik.

Második katonai felmérés (1806-1869)

Harmadik katonai felmérés térképe (1869-1887)

Jótanács Anyja római katolikus templom

Az újkori Alpár római katolikus népe számára az ünnepek legfontosabb színterét az Althann Mihály Károly váci püspök kezdeményezésével és támogatásával 1752–55 között fölépített templom jelentette. Az 1760-ban megalapított plébánia élén álló plébánosok a lelkipásztori, liturgikus tevékenységük, illetve a paptartás révén a XX. század első feléig szorosan összefonódtak a falu mindennapjaival. A XX. század második felének politikai viszonyai következtében felgyorsult szekularizáció és vallástól való elfordulás ellenére az alpári egyházi hitélet jelentősége az ezredfordulón is számottevő.

A barokk stílusú templom főoltárának építménye és szobrai igen értékesek, Szűz Mária családját ábrázolják. Balról jobbra haladva Mária szüleit: Joachimot és Szent Annát (Jézus nagyszüleit), majd Zakariást (papi ruhában, füstölővel) és Erzsébetet (Keresztelő Szent János szüleit) jeleníti meg.

A mellékoltár Szent András tiszteletét jelzi, a történeti hagyományok szerint ugyanis az ő tiszteletére épült Alpáron az eredeti kis templom a XIII. század táján.

Zárdatemplom

Újfalu népe a XX. század közepéig az alpári plébánia fennhatósága alá tartozott. Ez a körülmény nagymértékben elősegítette a két falu társadalmi összefonódását. Az újfalusi tanyák hitéletének gondozására 1927-ben bencés nővérekből alakult szerzetesrend kezdte meg itteni működését, akiknek zárdája és temploma a környék szellemi és kulturális missziós központjává vált.

Az alapításhoz Steer Ferenc tiszauzi földbirtokos adományozott egy ispánlakást és hozzá két hold gyümölcsöst. A tanyai bazilika 1937 és 1943 között Dr. Kühár Flóris bencés paptanár áldozatos szervezésével, Körmeny Nándor építésmérnök tervei alapján modern stílusban épült. A templom felszentelését 1943. június 4-én Hanauer István váci megyéspüspök végezte.

A szentélyben egy monumentális freskó jeleníti meg a tanító Krisztust és az egyháztörténelem nagy magyar- és bencés szentjeit. A freskó készítői Aba Novák Vilmos tanítványai: Hajnal János, Kovács Zoltán és Azbey Imre festőművészek voltak. A szentélyt megvilágító színes üvegablakokat Berki Irma tervezte a Szentháromság dicsőségére.. A templom jobb oldalán helyezkedik el a nővérek kolostora. Dr. Várszegi Asztrik főapát támogatásával épült 1994-95-ben.

Szent István templom

A templom építését 1937 márciusában kezdték meg közadakozásból. Tervezője Petrovicz Gyula mérnök, országgyűlési képviselő volt. Az építőmester Bodolák Gyula újkécskei vállalkozó. A román stílust utánozó templom 17 méter hosszú és 8 méter széles. Tornya az Árpád-korabeli lébenyi apátság toronysisakját viseli.

A Szent István tiszteletére épült templomot 1939. augusztus 27-én Zámbo Dezső esperes szentelte fel a váci püspök megbízásából. Tiszaújfalu továbbra Alpár filiájaként létezett 1950-ig. Ettől kezdve lett önálló egyházközséggé, saját plébánossal.

Református templom

1936-ban özv. Sipos Károlyné és Korcz József helyi lakosok közös telkükből 100 négyszögölt ajándékoztak a református egyháznak templomépítés céljából. A templomot az egyház vezetőségének elgondolása szerint Viktor Rókus református kőművesmester tervezte és építette.

Az építésben áldozatos munkát végeztek a gyülekezet tagjai. 1937. június 13-án Dr. Ravasz L. a Dunamelléki Egyházkerület püspöke szentelte fel.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Tiszaalpáron jól elkülöníthető karakterek jelennek meg. A legrégebbi, halmazos falusias karakterű területek a Várdomb két oldalán, melybe beékelődik a kissé átalakult településközpont terület. Halmazos karakterű terület továbbá a Bokrosi út melletti, már épületállományában elavultnak tekinthető terület. A Halmazos karakterű területek görbe úthálózata és kicsit össze-vissza telekszerkezete jellemzően tiszaalpári.

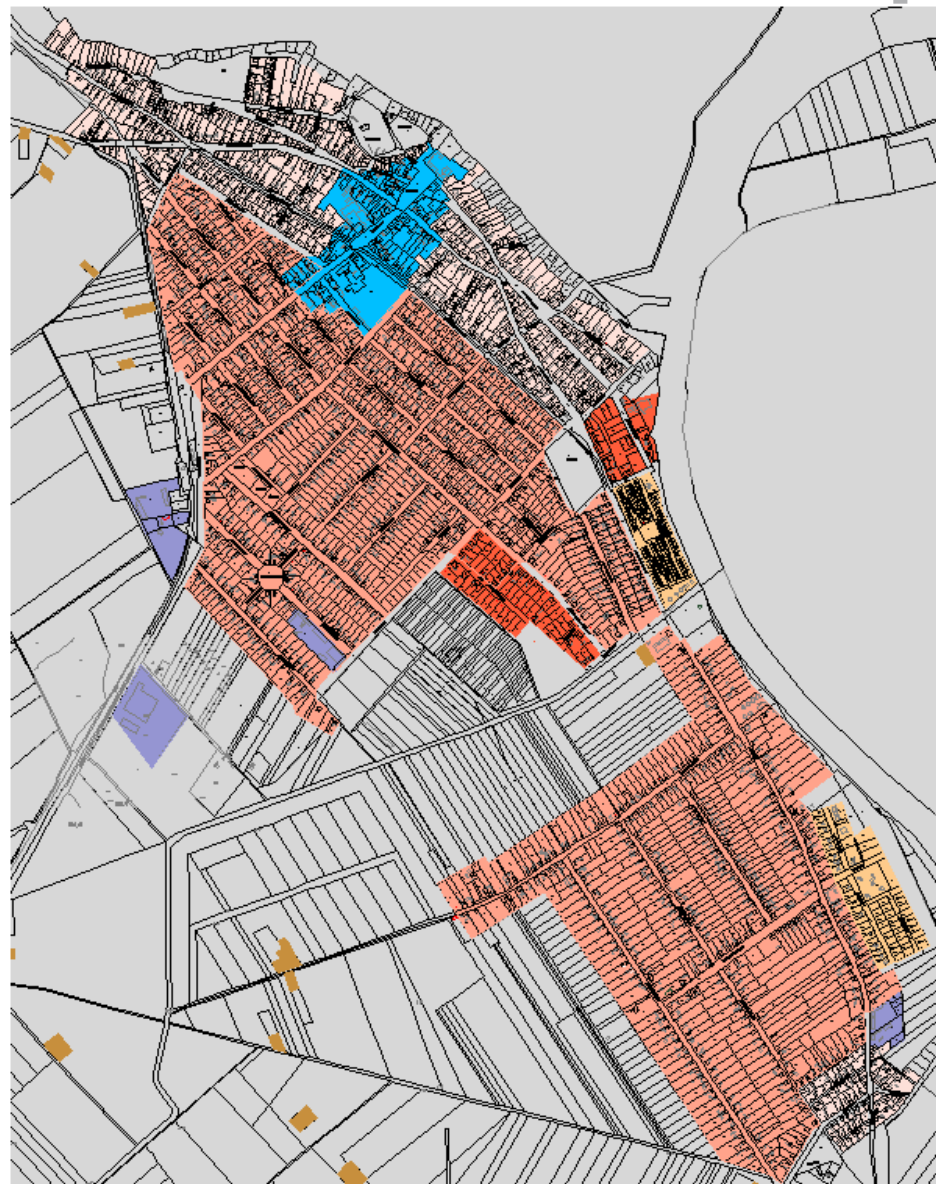
A telekszerkezet jól követi a település történeti fejlődését. A legrégebbi településrészek még őrzik az eredeti épületek tömegét, alaprajzi kontúrait, néhol homlokzati kialakítását is.

A település nagy része szabályos utcahálózatra felfűzött falusias karakterű terület.

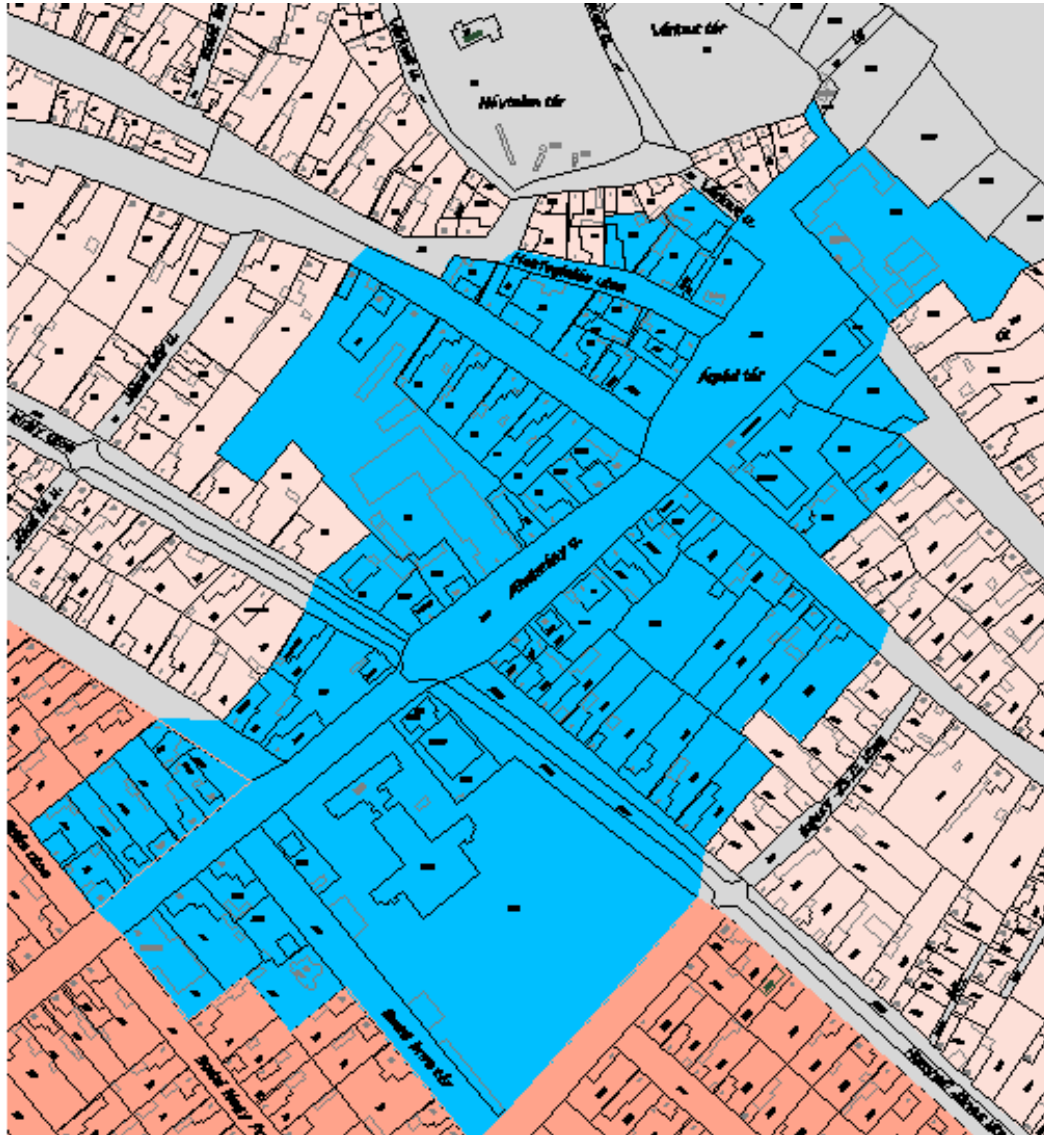
Az újabban beépült társasházak és ma beépülő családi házas területek már kertvárosias karaktert mutatnak.

Tiszaalpár is kialakította üdülőterületeit az 1960-as 1980-as években. Ez a terület újabb, semmi máshoz nem hasonlítható telekszerkezetet és építészeti karaktert teremtett.

A gazdasági területek, mezőgazdasági majorok teletszerű karakterrel jellemezhetők

4|Eltérő karakterű településrészek

TELEPÜLÉSKÖZPONT

A település legrégebbi halmazos szerkezetű részeit összekapcsoló terület, mely helyenként még őrzi a halmazos szerkezetet, de ide újabb, intézményi funkciójú épületek (iskola, művelődési ház, később még ipari üzem (MATIC) is beépülődött, amely alapvetően más karaktert teremtett.

Ezt a területet a településrendezési terv is településközpont vegyes területbe sorolja és egy intenzívebb beépítést enged mind beépíthetőség tekintetében (50-60 %), mind beépítési magasság tekintetében, (6-7,5 m)

Árnyalja a képet, hogy a terület egy része jelenleg is helyi védelemmel érintett (sárga sraffozás), továbbá a műemléki védettségű területek közelsége (vörös színezés), amelyek okán itt szigorúbb építési szabályok érvényesek.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

Itt helyezkednek el a község főbb intézményei: polgármesteri hivatal, művelődési ház, iskola, orvosi rendelő. Itt találjuk az új piacot, az Alkotmány utca mentén üzletek vendéglátó egységek vannak, túlnyomó többségben azonban lakóházakkal beépült.

Az intézmények beépítési magassága és tetőidomai eltérők. Az iskola emeletes magastetős, a művelődési ház is emeletes, az épületek zöme azonban földszintes.

Telkeinek területe változatos, a 700 m²-es telektől egészen a 2300 m²-esig előfordul az intézményi igényekhez igazodva.

A lakóházas telkek általában 1000-1200 m² körüliek. A beépítés többnyire földszintes, az épületek magas tetősek.

Natúr színű cserépfedés utcával párhuzamos nyeregtető az általános, de előfordul összetett tetőidomú és utcára merőleges gerinc ház is. Az emeletes épületek lapos tetősek.

TELEPÜLÉSKÖZPONT

4|Eltérő karakterű településrészek

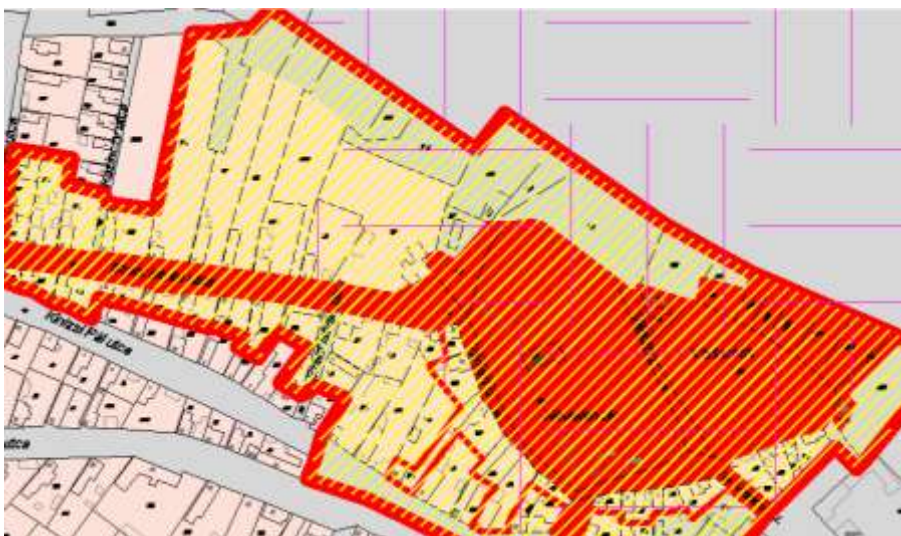

TELEPÜLÉSKÖZPONT

4|Eltérő karakterű településrészek

HALMAZOS FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLET

A település legrégebbi része, amint az a régi térképekről jól kirajzolódik.

A Várdomb és templomdomb körüli területek, amelyek nem településközponti területek (Honfoglalás, Bethlen G., Mátyás király, Balassa utcák és a Dobó I. utca északi oldala).

A településközponttól keletre eső területek (Deák F., Zrínyi, Dózsa Gy., Bajcsy, Bocskai, Bezerédi utcák és a Hunyadi utca északi oldala. Ilyen jellegű, karakterű a Bokrosi út melletti régi településrész, mely avult állagú, folyamatosan átépül.

A terület telekszerkezetére a szabálytalan telekalak, kis telekméret, a szabálytalan vonalvezetésű – helyenként keskeny-úthálózat jellemzik.

A telekméret változó, 400 m²-től kezdve a 2000 m²-es telekméretig megfigyelhető, de vannak 300 m²-t alig meghaladó telkek is. Több helyen felismerhető a nagyobb telkek felaprózása is.

A lakóházak általában utcavonalra, előkert nélkül épültek, az oldalhatáros beépítés a jellemző. A tetőidomok a kis telkeken általában utcára merőleges gerincű nyeregtetők, gyakran a telek teljes hosszában végigépítve. A későbbi beépítéseknél előfordul a sátoztető is. Építészeti karaktere falusias.

Natúr színű cserépfedés az általános, a tetőidomok 35-45 fok hajlásúak.

Itt kell megemlíteni a Várdombot és a templomdombot, bár ezek nem beépítésre szánt területek, mégis annyira hozzátartoznak az őt körülvevő halmazos karakterű területhez, hogy itt kell róla említést tenni. A barokk templom szinte mindenhol látszik, onnan szép kilátás nyílik a háztetőkre, a Holt-Tiszára és az Alpári rétre. Mindkettő műemléki védettségű terület és a Kiskunsági Nemzeti Park része. A két domb körüli halmazos karakterű terület műemléki területet övező része helyi védettségű jelenleg is.

HALMAZOS FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLET

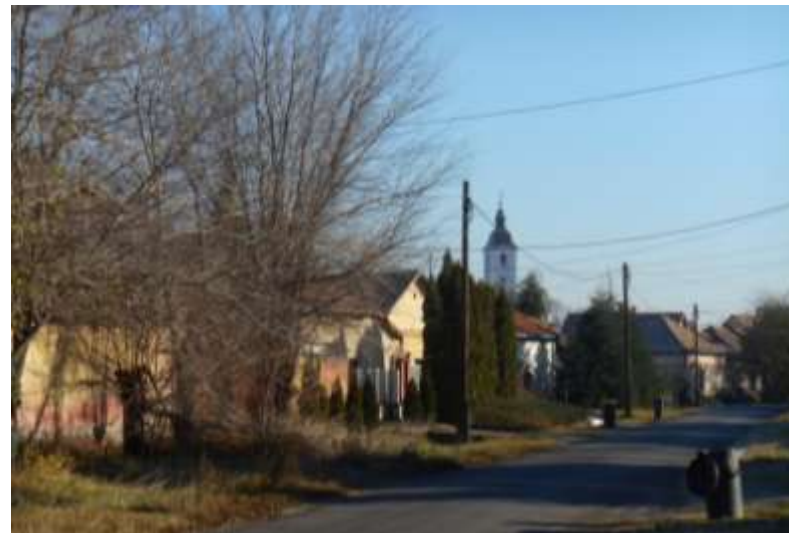
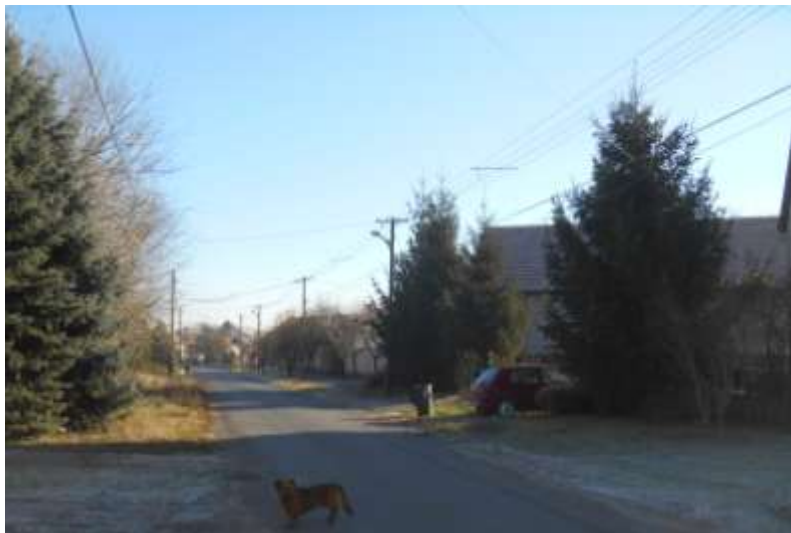
HALMAZOS FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLET

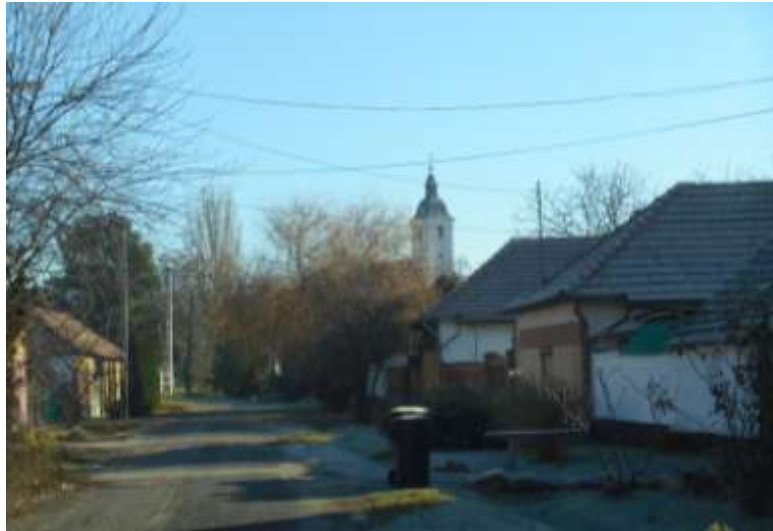
Templomdomb és környéke

HALMAZOS FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLET

4|Eltérő karakterű településrészek

4 | Eltérő karakterű településrészek

A kertvárosi karakter, mint a kertvárosi területhasználat jellegzetes karaktere a Dózsa György és Deák Ferenc utcák emeletes beépítéseire jellemző.

Előkertes szabadon álló beépítési móddal társasházak épültek.

A karakter jellemzői:

- beépítés szabadon álló;
- homlokzatmagasság jellemzően 7,5 m;
- 1-2 szint, magas tető esetén sádtetős vagy nyeregtetős tetőtér-beépítésű,
- jellemzően lakóépületek;
- előkert 3-5 m, áttört kerítés, udvarban garázs önálló épületben;
- építészeti részletek szegényesek;
- teleknagyság 720-1200 m²;
- beépítettség 25-30%;
- telken belüli zöldfelület jelentős

Natúr színű agyagcserép fedés jellemzi 45 fok körüli tetőhajlással.

KERTVÁROSI KARAKTERŰ TERÜLETEK

KERTVÁROSI KARAKTERŰ TERÜLETEK

Ebbe a karakterbe sorolhatók a napjainkban is épülő családi házas, a Csokonai-Thököly és Hétvezér utcák által határolt területek is.

A kertvárosi jelleget az előkert és a viszonylag nagy hátsókert zöldfelületi fedettsége határozza meg.

- beépítés oldalhatáron álló, ritkábban szabadon álló
- homlokzatmagasság jellemzően 3,5-5,0 m;
- földszintes, magas tető esetén nyeregtetős tetőtér-beépítésű, újabban kontyolt fedélidomú
- jellemzően lakóépületek;
- előkert 5 m, áttört, egyre gyakrabban tömör kerítés, garázs a lakóépületben;
- építészeti részletek változatosak;
- teleknagyság 720-900 m²;
- beépítettség 25-30%;
- telken belüli zöldfelület jelentős, parkszerű

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

A falusias karakter a falusias területhasználat karaktere és a településre ez a leginkább jellemző. Fentiekben fel nem sorolt területek ebbe a karakterbe sorolhatók.

A karakter jellemzői:

- beépítés jellemzően oldalhatáron álló, az épületek fésűs elhelyezkedésűek
- homlokzatmagasság 3,5-6,0 m;
- jellemzően 1 szint, tetőtér-beépítés az 1970-es 1990-es években épült házakra jellemző, oromfalas, kontyolt nyeregtető vegyesen található;
- jellegzetesen lakóépületek és mezőgazdasági üzemi kiszolgáló épületek;
- az épület kialakult változatban utcavonalra, tervezett változatban 3-5 m-es előkert szerint helyezkedik el, a kerítés áttört, zárt vegyesen;
- jellemző a kerítéshez csatlakozó nagy kapubehajtó, épületen személybejárat, építészeti részletek egyszerűek; viselik az építésükkor divatos jegyeket
- teleknagyság 700-1600 m²; beépítettség 15-30%;
- telken belüli zöldfelületek az előkert és a hátsóker, amely egyre ritkábban haszonkert, a gazdasági udvar burkolatlan

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

4|Eltérő karakterű településrészek

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

4|Eltérő karakterű településrészek

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

4|Eltérő karakterű településrészek

FALUSIAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

4 |Eltérő karakterű településrészek

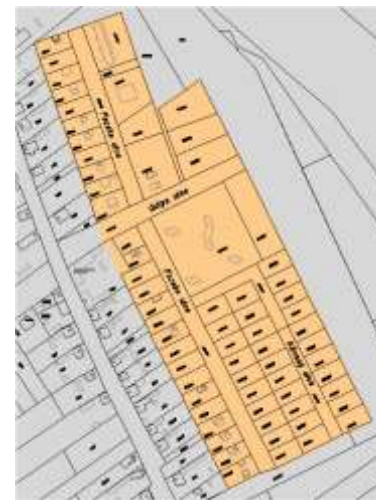

HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

Az üdülőterületek sajátos karaktert képviselnek. Az 1970-es évek elején alakultak ki és közel 20 éven át épültek be a Holt-Tiszára alapozva. Épületállományuk avulóban, de az utóbbi időben megkezdődtek a régi üdülők felújításai is, amikor egy-egy épület új gazdára talált.

Újfalu üdülőterülete későbbi, itt a nyaralók még napjainkban is épülnek, vannak beépítetlen üres telkek.

Általában földszintes, oldalhatáron vagy szabadon álló épületek kicsi, 200-500 m²-es telkeken. A régebbi üdülőtelkek 200 m², az újabbak 500 m² körüliek. Az 1970-es évek elején épült hétvégi házak gyakran lapos tetősek, az 1980-as évektől többnyire utcára merőleges gerincű nyeretetővel fedettek, gyakran tetőtér beépítések. Maguk a hétvégi házak 30 m² körüli alapterületűek. Homlokzati megjelenésük követi az építéskori közízlést.

HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TERÜLETEK

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

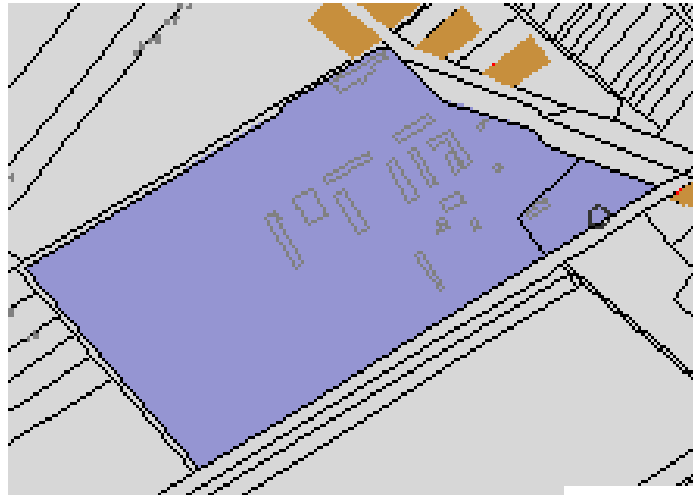
4 |Eltérő karakterű településrészek

Az iparterületek, mezőgazdasági telephelyek, majorok jellemző karaktere. Településen belüli helyzetük, nagyságuk meghatározó településképet eredményez.

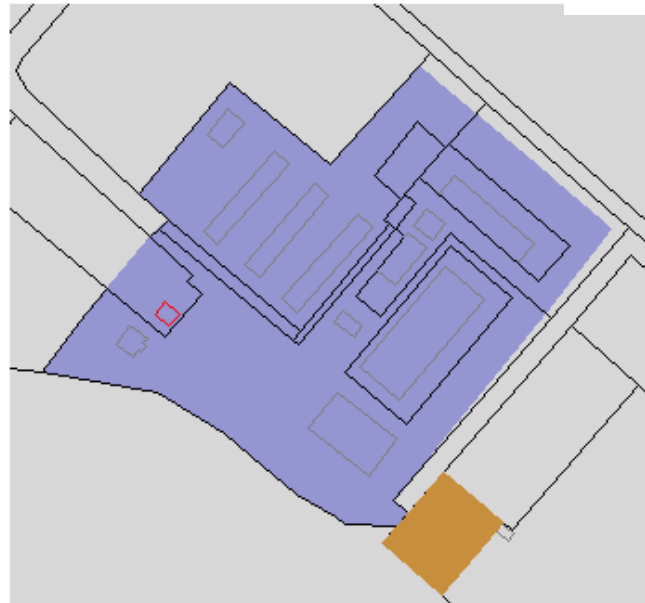
Jellemzően nagy kiterjedésű, rendszerint több ezer m²-es telekterületeken ipari termelésre, raktározásra, szállítmányozásra, egyéb gazdasági –kereskedelmi tevékenységre létesülő épületek és kiszolgáló épületeik. Tiszaalpár gazdasági területei nagyrészt kialakultak. A telepszerű karaktert csarnok jellegű épületek és összefüggő, nagy burkolt felületek jellemzik.

Vegyes színű hullámpala és acél trapézlemez fedés jellemzi nyeregtetővel 30 fok alatti tetőhajlással.

Telepszerű karakterbe sorolható a zárda területe is, de ez középületekre jellemző építészeti karaktert jelent, telepszerűnek csak a beépítés vonatkozásában tekinthetjük.

Állattartó telepek

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

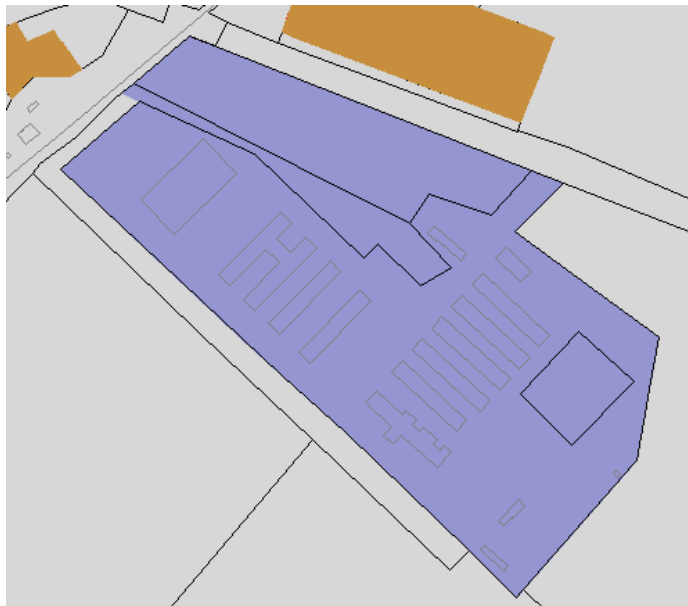
Ipari telephelyek

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

4 | Eltérő karakterű településrészek – Gazdasági területek

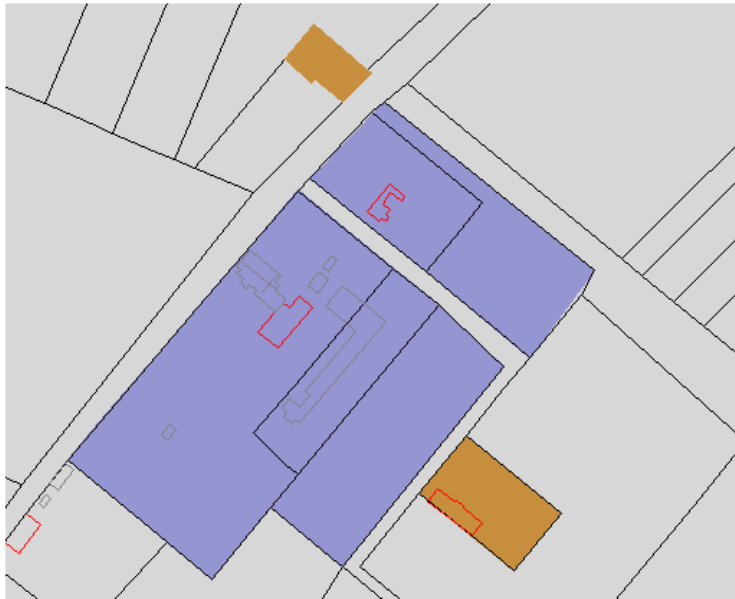

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

4 |Eltérő karakterű településrészek – Gazdasági területek

TELEPSZERŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

Tiszaalpár az alföldi településekre jellemzően nagy kiterjedésű határral rendelkezik. A 9113 hektáros igazgatási területének 96 %-a külterület.

A belterülettől keletre eső, a Kiskunsági Nemzeti Park Szikra és az Alpári rétként védett területe folyó menti hullámtér, holtágakkal, ártéri mocsarakkal, nedves rétekkel, puhafás ligeterdőkkel és kőrises láperdőkkel. A belterülettől nyugatra az egykori löszpusztai gazdálkodásra utalnak vissza a tagolt vegyes művelésű parcellákkal szabdaltságot mutató mezőgazdasági területek.

A táji értékek különös kultúrtörténeti körébe tartoznak: a Templomdomb, a Várdomb, a belterület szélén lévő löszfalba vájt pincék, a hagyományos településszerkezeti-településképi egységként fennmaradt, számos szép népi építészeti emléket őrző településrész a természetvédelmi terület szélén, a skanzen bemutató területe a bronzkori faluval, a Borsihalom kunhalma, hagyományos tanyák és tanyaudvarok, egykori tanyasi iskolák épülete, a hagyományos gazdálkodás fennmaradt táji-, települési-, tárgyi emlékei (szőlőművelés, vesszőfonás, halászat).

A Kőrösi dűlő, Belső-nyomási pap dűlő és a püspöki dűlő meliorált területein alig maradt tanya, ezek is szórványban helyezkednek el. Ugyancsak szórványban tanya a Tóth Mátyás féle dűlő, a Pákai határ dűlő és a Borsihalmi dűlő jellemzően gyepgazdálkodású területe.

A közigazgatási terület déli része kisebb-nagyobb gyepfoltokkal átszótt területe viszonylag megőrizte régi szórt tanya jellegét, itt a tanyásultság sűrűbb, mint fenti területeken. (Felső-dabasi dűlő, Csongrád városi dűlő, Belső újfalusi dűlő, István újfalusi dűlő, Birkajárás). Sortanyás, út menti tanya a Félégyházi út, az Újfaluból Csongrád felé vezető út és a Csongrádi út sávja.

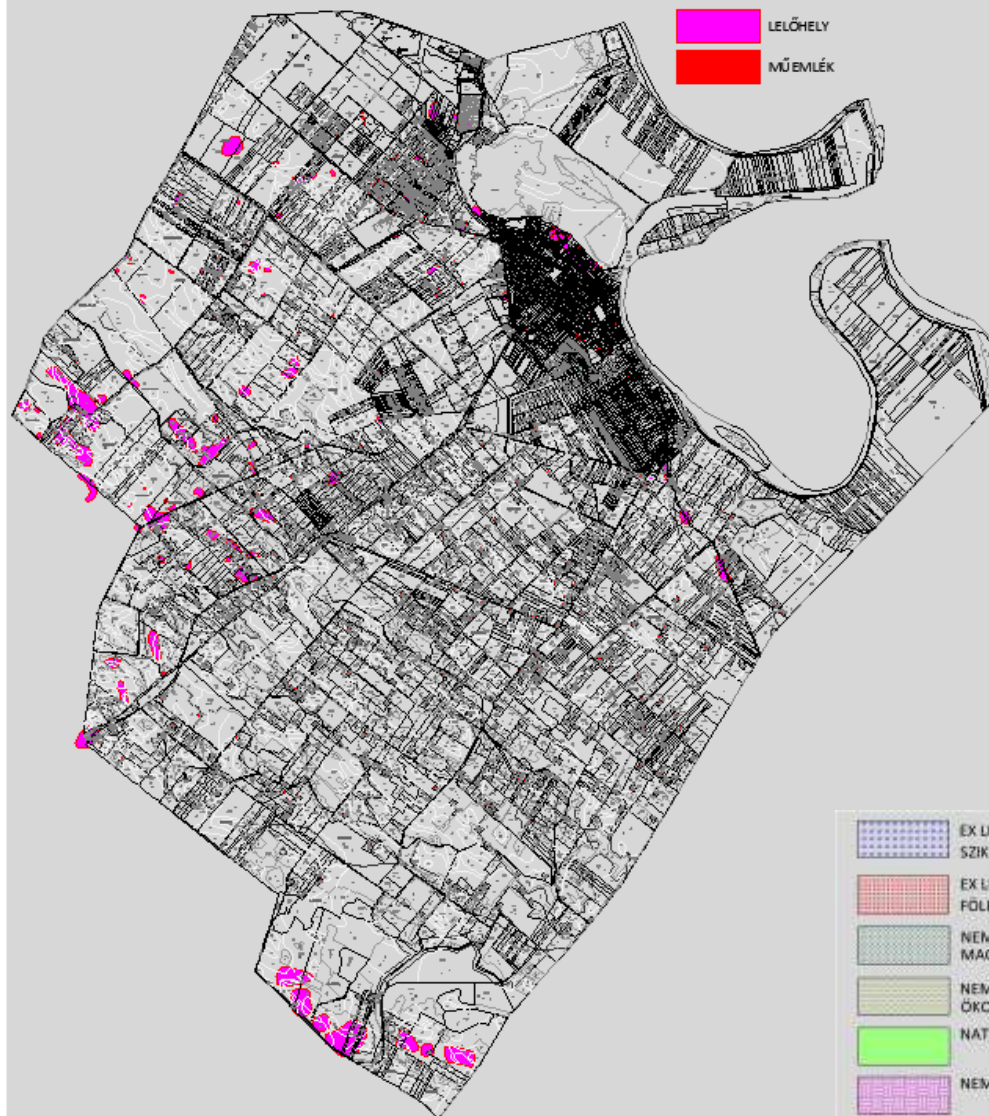
A tanyák közé szórványban majorok települtek. A tájat szántóföldi növénykultúra jellemzi, melyet kisebb-nagyobb foltokban legelő, rétek, itt-ott vízfoltok, kisebb erdőfoltok, gyümölcsösök tesznek változatossá. Az öntésföldek kötött talaján a gyepek kivételével szántóföldi termesztés, valamint fóliás kertészeti gazdálkodás a jellemző.

A volt zártkertek területe a település északi részén, a Kiskunfélegyháza–Szolnok útvonal két oldalán, a Kiskunsági Nemzeti Park tözsomszédságában vannak. A telkek felaprózódtak, jelentőségük inkább idegenforgalmi, mintsem mezőgazdasági.

A település belterületi zöldfelületi elemekben nem rosszul ellátott, közparkokban viszonylag szegény. A községnek ezen az adottságán javít a belterület széli vagy ahhoz közvetlenül kapcsolódó gazdag természeti értékkel bíró vízparti területek aránya.

Településképi szempontból meghatározók a régészeti érdekű területek és a régészeti lelőhelyek területe, a természetvédelmi területek: (a NATURA 2000 terület, az országos jelentőségű természetvédelmi terület, ex-lege szikes terület és ex-lege kunhalmok, az országos ökológiai hálózat magterülete és ökológiai folyosó területe; a tájképvédelmi terület az egyedi tájérték területe.

TISZAALPÁR RÉGÉSZETI LELŐHELYEK, MŰEMLÉKEK

TISZAALPÁR TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A tanyák szórványban is mindenütt vannak, de az utak mentén sűrűsödnek, gazdálkodó tanyatípusba tartoznak. Az üdülőfunkció itt nem jellemző.

A tanyasi iskolákat a 4625-ös út melletti Klebelsberg iskola képviseli, állaga egyre romlik.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

ÁLTALÁNOS AJÁNLÁSOK:

A meglévő településszerkezet megtartandó. A közterületeket szűkíteni nem szabad, ezek növényzetének megtartása, helyenként cseréje vagy fejlesztése célszerű. Faleváltásoknál az idegenhonos invazív fajok tiltandók, őshonos növényzet telepítése javasolt. A szépen gondozott parkok megtartandók, gazdagításuk javasolt.

A meglévő, már beépült településrészekben az átépítések arányaira, az épületmagasságok, tetőhajlások összhangjára kell ügyelni. Sátortetős környezetben nem javasolt tisztán oromfalas, utcára merőleges gerincű épület, fésűs beépítésbe nem illik a teljesen kontyolt fedélszerkezetű épület.

A telepítések során is a szomszédokhoz való illeszkedés elsődleges szempont. A legszebb épület is zavaró, ha a telepítés módja nem illik a környezethez, vagyis teljesen más helyre, eltérő előkerttel épül, mint a szomszédai.

A homlokzatok és anyaghasználat összhangja ugyanolyan fontos. Egyszerű homlokzatok társaságában nem javasolt a túldíszített ornamentika, régi díszes homlokzatok mellett egy egyszerű homlokzat szegényes lehet. Minőségi anyagok alkalmazása enyhítheti az esetleges össze nem illő homlokzatokat.

- Az épületeket úgy kell telepíteni, hogy azok a szomszédos építési vonalakhoz illeszkedjenek
- Az épületmélységek helyes megválasztásával meg kell előzni, hogy az utcakép vonatkozásában aránytalanul magas, nagy tetőidomok jöjjenek létre.
- Magas tetős környezetben csak magas tetős épületek épüljenek, sátortetős környezetben utcára merőleges nyeregtető és lapos tető kerülendő, a tető legalább részleges kontyolása javasolt. Az új, tervezett épület tetőidomát, a közterületi határvonalhoz viszonyított tetőgerinc irányát az utcaszakaszra jellemző, vagy a szomszédos épületek figyelembevételével javasolt meghatározni.
- Az utcai kerítést az épület építészeti karakteréhez, anyaghasználatához, megjelenéséhez, városképi sajátosságaihoz illeszkedően javasolt kialakítani, tömör kerítés csak abban az esetben épüljön, ha az utcában, a közvetlen környezetben ez jellemző. Ez esetben is javasolt az élősövény, tömör falkerítés csak előkert nélküli beépítésben javasolható.
- Az épületek hagyományos (tégla, fa, vályog, cserép, stb.) anyagból készüljenek, megőrizve a település hagyományait, kerülendő a rikító színek mind a homlokzatokon, mind a tetőfelületeken, különös tekintettel a kék színű lemezfedésekre. Tetőfelületeken a vörös és barna árnyalatai javasoltak, kerülendő a tarka, tájidegen mediterrán cserép.
- A homlokzatok megjelenésénél a természetes és földszínek alkalmazása javasolt. (fehér, törtfehér, világos natúr, zöld, barna, homok, stb. színek)

TELEPÜLÉSKÖZPONTI TERÜLETEK

TELEPÍTÉS

A településközpontban az intézményekhez igazodó, beépítés részesíthető előnyben. A jellemző beépítés megtartása indokolt, a telken belüli elhelyezkedés a telkek alakjából és méretéből következzen. A zárt sorú beépítésű részek az utcával párhuzamos elrendezés jellemző. Az előkertes, hátrahúzott ház építése nem javasolt. A karakterhez igazodóan az utcavonalon a tömör falazott kerítés is jó megoldás, közelít a zárt sorú beépítéshez.

A telkek geometriájához igazodó, egységes utcafronti beépítés kedvező, a hátsó kertek benapozottak.

Kerülendő a telkek geometriájától lényegesen eltérő telepítés

Kerülendő a beforduló épületrész összefordításával a zárt sorú beépítést megbontani.

Kerülendők a mélyen beforduló épületrészek a leárnyékolás miatt.

Kerülendő az utcavonalas beépítés előkerttel történő megbontása.

TELEPÜLÉSKÖZPONTI TERÜLETEK

Az aránytalanul magas épület rontja az utcaképet akár az eltérő szintszám, akár az eltérő épületmélységből vagy hajlásszögből keletkező tetőmagasság okozza azt.

A legfeljebb 1 szintszám különbség és a közel azonos utcára merőleges épületmélység megválasztásával megakadályozható az utcakép aránytalan „megbillenése”.

MAGASSÁG

A Vt településközpont vegyes területeken a HÉSZ 6,0-7,5 m beépítési magasságot enged.

Az új építések (átépítések) ennek megfelelően történjenek, de a szomszédoktól való markáns eltérés nem javasolt.

A HÉSZ keretei között, figyelemmel arra, hogy a szomszédos épületek hosszú távon megmaradnak-e, a közel azonos beépítési magasság alkalmazandó.

Törekedni kell a közel azonos utcára merőleges épületmélység és közel azonos hajlásszög és az ereszmagasságban kis különbség alkalmazására.

TELEPÜLÉSKÖZPONTI TERÜLETEK

A lapos tető vagy az aránytalanul kishajlású tető, illetve a félnyereg tető magastetős környezetben kedvezőtlen utcaképet, takaratlan tűzfalakta eredményez, kerülendő.

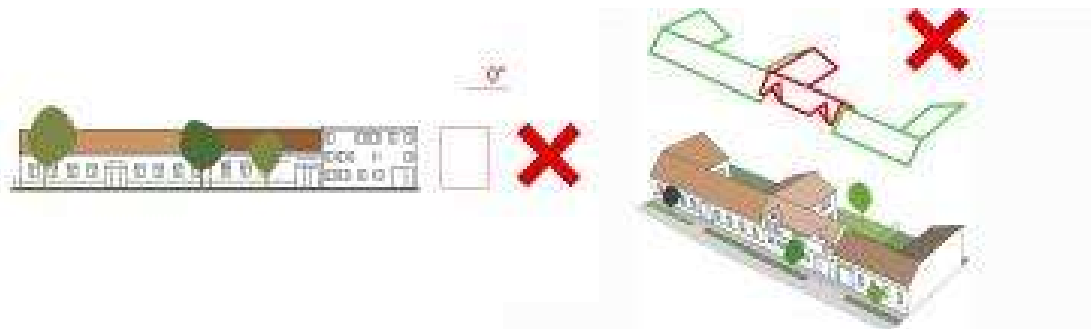
Az utcai tetőfelületen megjelenő nagy tetőfelépítmények megbontják az egységet.
Az eltérő ereszmagasság és a tetőtér többszintes beépítése, a túlzottan eltérő tetőhajlásszög kerülendő megoldások.

TETŐHAJLÁSSZÖG TETŐIDOMOK:

A meglévő épületek közé épülő új házak eltérő hajlásszöge, netán a lapos tetős tömeg beépülése tehát a durván eltérő tetőhajlás kerülendő. Nem javasolt továbbá a tetőtér többszintű beépítése még akkor sem, ha egyébként a benapozottság, a szükséges telken belüli parkoló biztosítható, és egyebekben a tervezett beépítés megfelelne a hatályos jogszabályoknak.

A túl magas illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképbe, a nagy tetőfelépítmények megbontják a tetőfelületek harmóniáját, különösen akkor, ha a szomszédos épületeken ilyenek nincsenek.

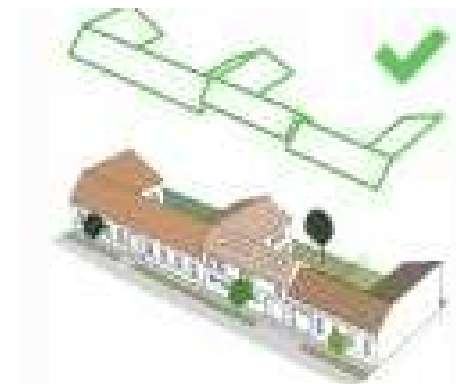

TETŐHAJLÁSSZÖG TETŐIDOMOK:

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. Javasolt a nagy tetők tetőtérbeépítése esetén a többszintes beépítés tiltása. Javasolt a tetősík ablakok alkalmazása.

A lapostető a magastetős környezetben, zárt sorú beépítésben otromba megjelenésű, kerülendő.

A beforduló magas épületszárny leárnyékolja vagy a saját telket, vagy ami rosszabb, a szomszéd telkét.

A beforduló alacsonyabb épületszárny, a tetősík ablakok alkalmazása, az eltérő szintszám ellenére közel azonos ereszmagasság és a közel azonos tetőfelület magasságok kialakítása kedvező, de legalább elviselhető utcaképet eredményez. A benapozottság és a tűzfalak takarása biztosítható.

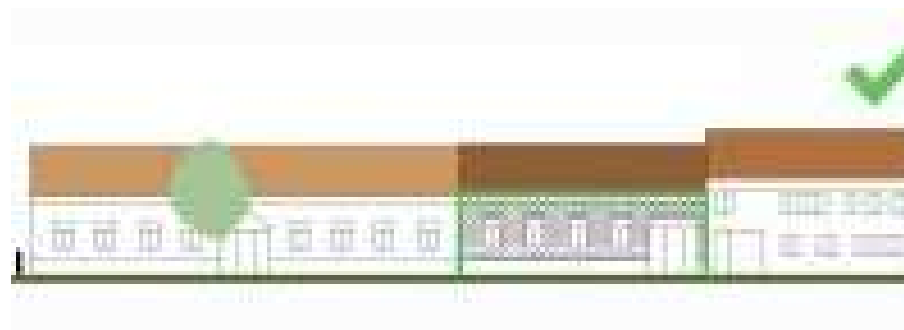
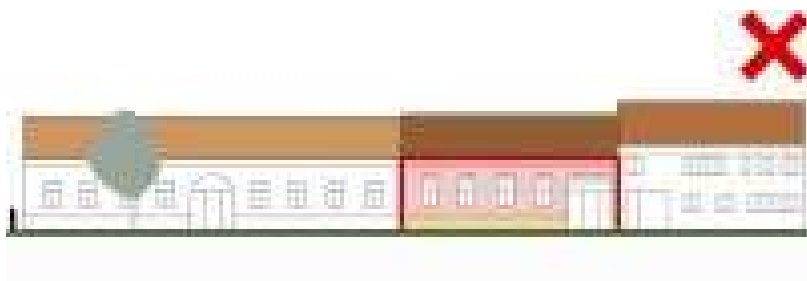
TELEPÜLÉSKÖZPONTI TERÜLETEK

ANYAGHASZNÁLAT, HOMLOKZATKÉPZÉS, SZÍNEK:

A nyílászárók méretrendje, osztásrendje igazodjon a szomszédos épületek méret- és osztásrendjéhez.

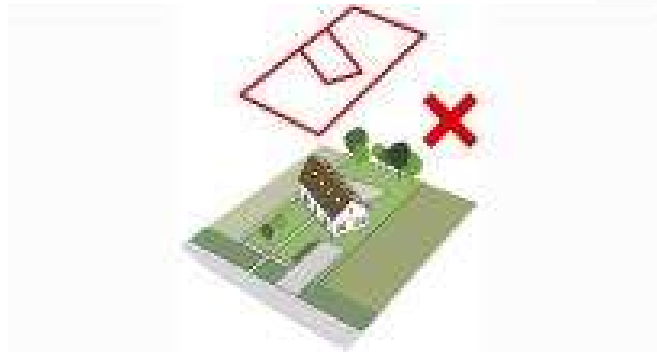
A tetőfelületek ne legyenek „természetellenes” színűek és anyagúak, a vörös, a barna, a natúr színű tetőfelületek és az alföldi hagyományokhoz illő agyag, esetleg betoncserep alkalmazása javasolt. Amennyiben fémlemez alkalmazása szükséges, az legyen anyagszerű (természetes cink vagy réz) színű. A kék szín, valamint az egyéb rikító színek alkalmazása az Alföldön tájidegen.

A homlokzatszínezéseknél kerülendők a rikító színek, ezek még akkor sem illenek egy patinásabb környezetbe, ha az színes. Pasztell, környezetbe símuló színek, földszínek alkalmazása javasolt.

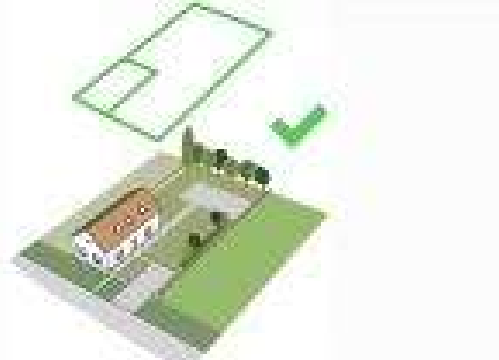

HALMAZOS, KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK

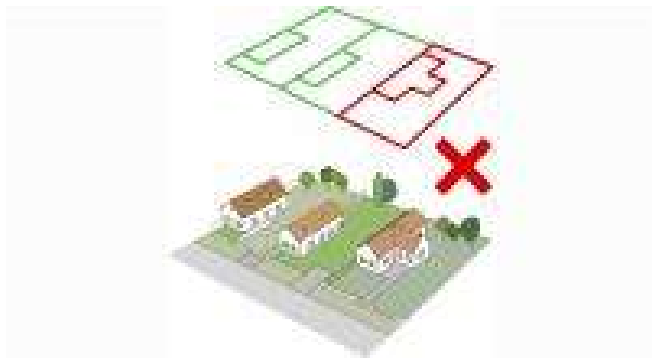
A telek határaitól való szögeltérés kedvezőtlen

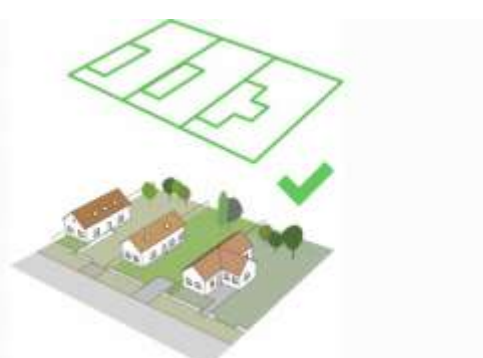
Helyes telepítés a telekhatárokhoz igazodó

TELEPÍTÉS

A település beépült részei nagyon hasonló karakterűek, az új beépítésű részek már inkább kertvárosias karaktert mutatnak. Nincs azonban olyan lényeges eltérés a karakterek között, amely az eltérő ajánlásokat indokolná, ezért azokat összevontan, mind a négy településegységre vonatkozóan fogalmazzuk meg. A beépítési módban az illeszkedés szabályait kell követni a következők szerint:

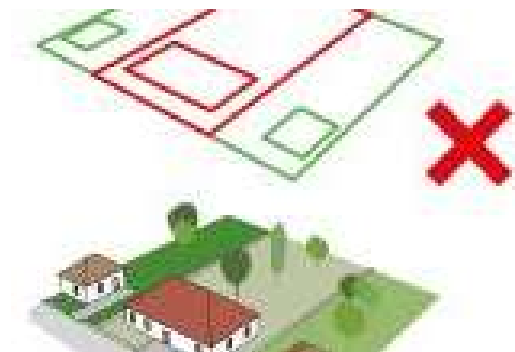
A kialakult előkerttől eltérő előkert nem javasolt

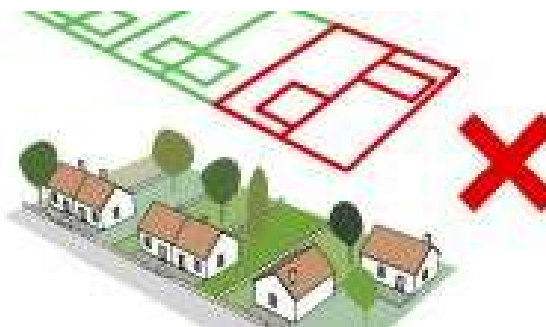
Helyes telepítés a kialakult előkertekhez igazodó

HALMAZOS, KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK, TELEPÍTÉS

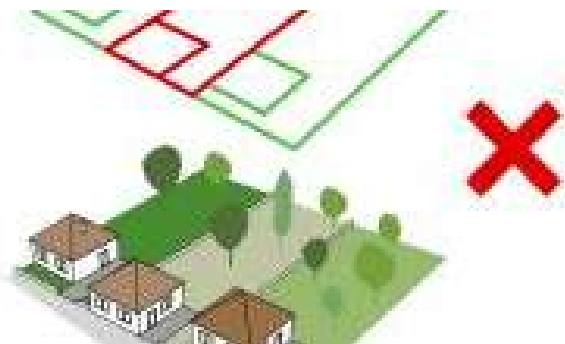
A kialakulttól eltérő épületszélesség kedvezőtlen

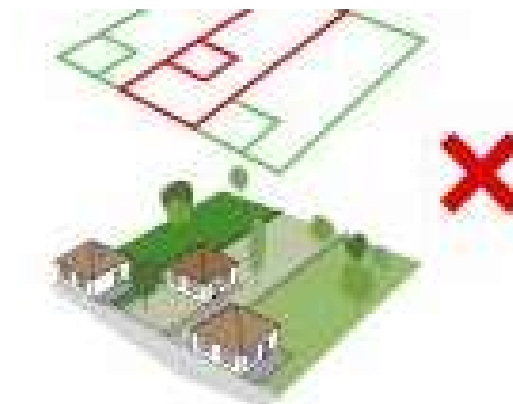
Ikres beépítésben az eltérő előkert tiltandó

A többi épülettől való szögeltérés tiltandó

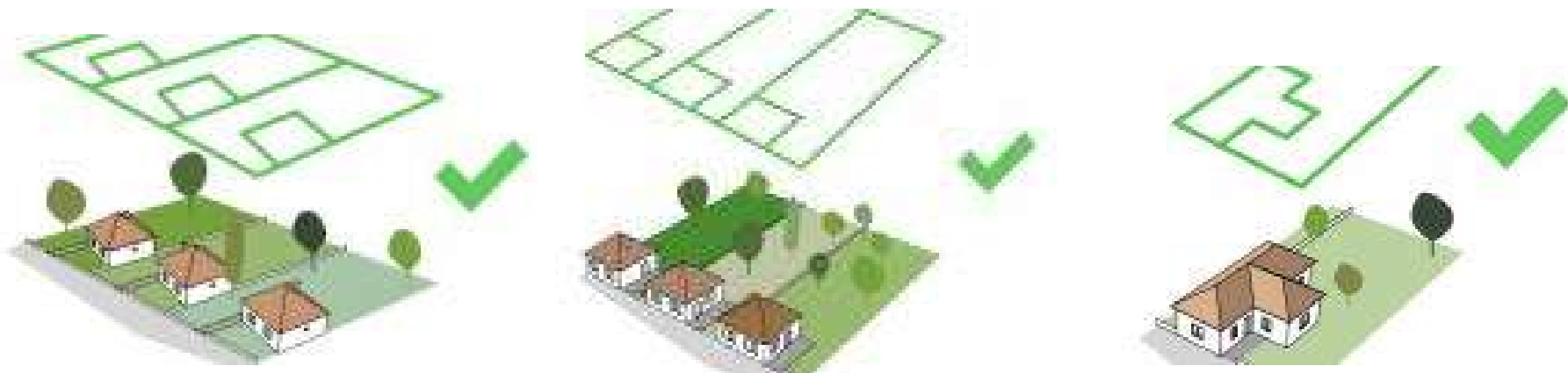
Előkeres beépítésben utcafrontra telepítés,

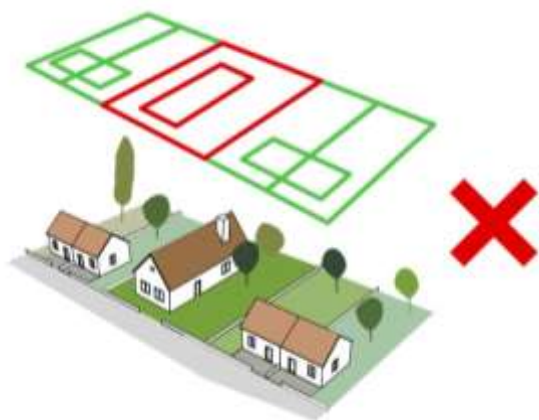
utcafrontos beépítés esetén az előkeres telepítés kerülendő.

HALMAZOS, KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK, TELEPÍTÉS

Közel azonos utcafronti épületszélességek, azonos méretű előkertek vagy egységes utcafronti beépítés alkalmazása javasolt

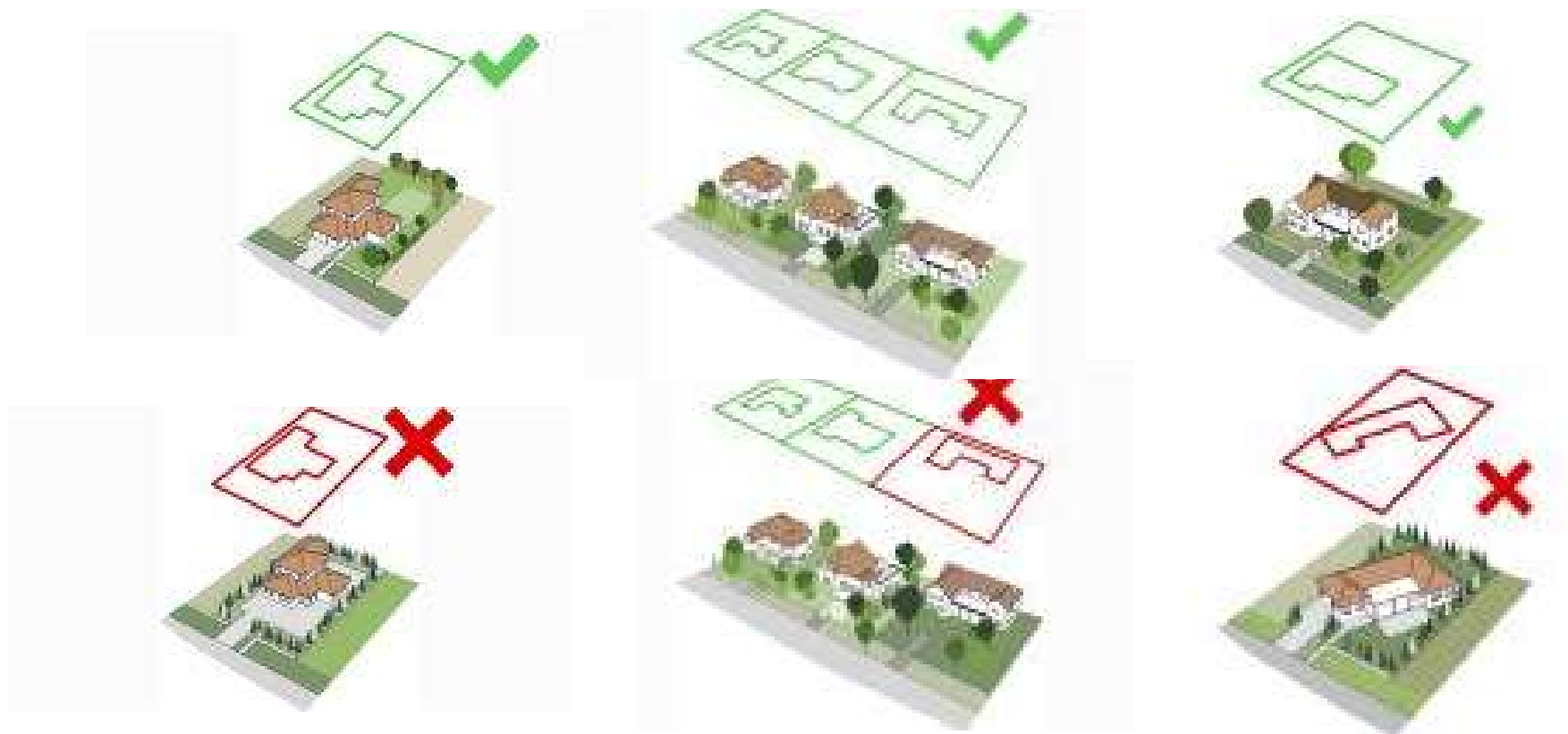
Ikres beépítésben szabadon álló épület elhelyezése nem javasolt

Fésűs beépítés mind szabadon álló, mind oldalhatáros beépítésben

HALMAZOS, KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK, TELEPÍTÉS

Az épületek hátrahúzása, elforgatása, lényegesen eltérő utcafronti szélessége kertvárosias karakter esetén sem javasolt

HALMAZOS, KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK, BEÉPÍTÉSI MAGASSÁG

Rontja az utcaképet az eltérő szintszám, az eltérő szélességből adódó eltérő épületmagasság, nem javasolt

Helyesen megválasztott épületmagasságok

A beépítési magasság HÉSZ- szerinti teljesülése esetén sem javasolt földszintes beépítésben a „rejtett kétszintes” (többszintes) megoldás. Törekedni kell az azonos szintszám, utcával párhuzamos hasonló épületszélesség alkalmazására.

HALMAZOS, KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK, TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐIDOMOK

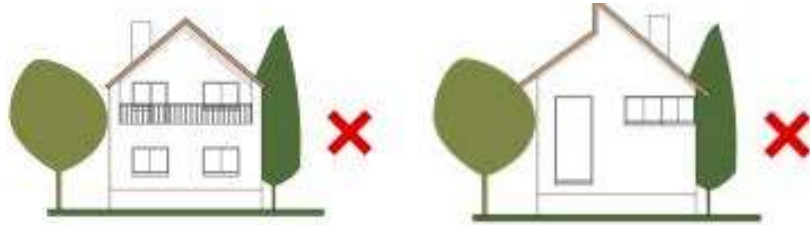

Kerülendő megoldások: túlságosan eltérő hajlásszögű, manzárd, sátoztetők, túlzottan nagy tetőfelépítmények, az utcában meglévőktől jelentősen eltérő tetőidomok.

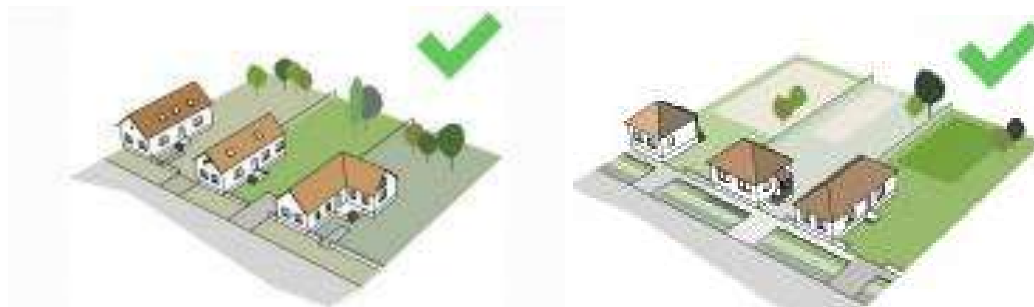
Javasolt: a szomszédokhoz és a hagyományokhoz igazodó 35-45 fok közötti tetőhajlás, az egyszerűbb tetőidomok, sátoztetős környezetben az oromfalak kontyolása.

HALMAZOS, KERTVÁROSIAS FALUSIAS ÉS HÉTVÉGI HÁZAS KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

MEGLÉVŐ ÉS ÚJ BEÉPÍTÉSŰ RÉSZEK, ANYAGHASZNÁLAT, HOMLOKZATKÉPZÉS, SZÍNEK

Kerülendők az utcára néző lodzsák, erkélyek, aránytalan nyílászárók

A nyílászárók méretrendje, osztásrendje igazodjon a szomszédos épületek méret- és osztásrendjéhez.

A tetőfelületek ne legyenek „természetellenes” színűek és anyagúak, a vörös, a barna, a natúr színű tetőfelületek és az alföldi hagyományokhoz illő agyag, esetleg betoncserep alkalmazása javasolt. Amennyiben fémlemez alkalmazása szükséges, az legyen anyagszerű (természetes cink vagy réz) színű. A kék szín alkalmazása az Alföldön tájidegen.

A homlokzatszínezéseknél kerülendők a rikító színek, a világos pasztellszínek, földszínek alkalmazása javasolt.

KERÍTÉSEK

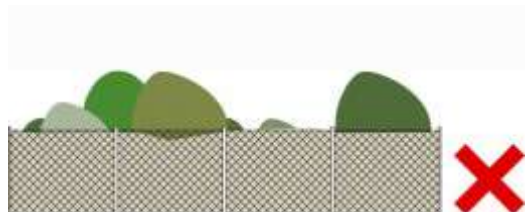

A kerítések építése Magyarországon hagyomány, biztosítják a vagyonvédelmet (bizonyos keretek között), intimitást, jelzik a telekhatárokat. Emelhetik a lakóház (vagy éppen gazdasági épület) megjelenését, de sokat ronthatnak is azon. A kapuk jelzik a bejáratot, hangsúlyozzák azt, vagy éppen azt jelzik az ideérkezőnek, a ház lakói zárkóztak. Sokfélék lehetnek, de azok a legjobban sikerültek, amelyek a helyi ősi motívumokból, hagyományokból táplálkoznak. A kerítések is, mint ahogyan az épületek, tükrözik egy-egy korszak divatját. A régebbi korok stílusa a fából készített tömör vagy áttört lécs vagy deszkakerítés, később a kovácsoltvas kerítések terjedtek el, amelyek leegyszerűsödtek a lakatosok által készített zártszelvény kerítéseké. Manapság ismét divatjukat élik a díszesebb megoldások. Mint minden másban, itt is célszerű a mértékletesség és az egyszerűség.

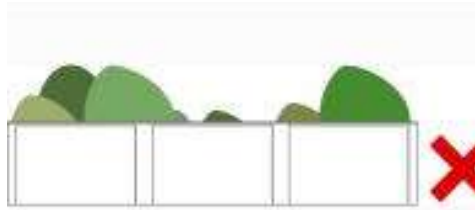
A jó kerítés ugyanolyan gonddal megtervezett, mint az épület. Itt helyezendők el a postaládák, újabban kötelezően az elektromos és gáz mérőórák, de a szeméttároló jó kialakítása sem kevésbé fontos. A személybejáró és a gazdasági bejáró kapuzata eltérő kell, hogy legyen, nemcsak méretbeli, de funkcionális kialakítása okán is. A személybejáró kapu hívogat, valamelyest biztosítania kell a ki- és belátást, míg a gazdasági bejáró jó, ha a kerítésbe beleolvad, alig észrevehető. Jó hatású lehet, ha áttört és zárt felületek jó arányban együttesen jelennek meg, de az utcai homlokzat teljes takarása nem kívánatos.

A halmazos karakterű területeken és utcavonalon történő építés esetén a hagyományos anyagokból készülő zárt kerítés javasolt, de előkertes beépítésben ez kedvezőtlen.

Anyaghasználatát tekintve a természetes anyagú áttört vagy tömör lábazatos, részben áttört megoldások a javasoltak. Az oszlopok lehetnek kőből, téglából, esetleg betonból vagy zártszelvényből is. A kerítésmezők az egyszerű drótfonattól a lécrácsokon át a vízszintes vagy függőleges osztású falamelláig használhatók. Ami előkertes beépítésben kerülendő, az az átláthatatlan, tömör, különösen a tömör falazott kerítés. Nem szerencsés az áttört kerítések „benádazása”, mert ezek hiába készülnek természetes anyagból, mégis az ideiglenesség látszatát keltik. Ha a tulajdonos mindenképpen szeretné a belátást akadályozni, a növényvel befuttatott, vagy élőszövény megoldások részesítendőek előnyben, (repkény, tűztövis, fagyal, virágzó sövények, örökzöldek, mind megfelelők lehetnek) de ekkor sem célszerű a teljesen zárt kialakítás.

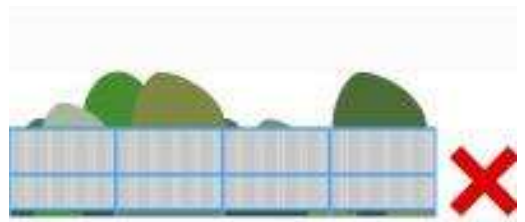
Benádazott kerítés

Falkerítés

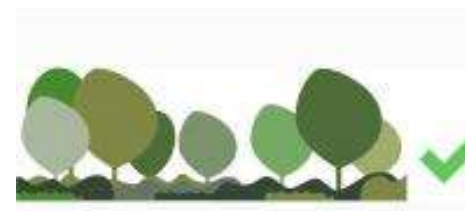
Zárt sövény, amely kitakarja a homlokzatot

Zárt fémlemezkerítés

Fésűs, utcavonalas beépítésben zárt kerítés

Élősövény

Tömör lábazatos áttört kerítés

Egyszerű drótfonat

Fésűs utcavonalas beépítésben áttört kerítés, karám típusú kerítés (csak jelzés)

KERTEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

A kert is az épített környezet része, akkor tölti be szerepét, ha harmonikus egységet képez az épülettel, amelyhez kapcsolódik. A kertalakítás során az épület és a kert stílusa, hangulata illeszkedjék egymáshoz.

Elsődleges feladat, hogy a klímánkhoz nem illő növényzetet, nem honos növényeket ne, vagy csak mértékkel alkalmazzunk. Az utcák, közterületek fásítására sem ördögtől való bizonyos gyümölcsfák telepítése.

A kert funkcióját tekintve lehet díszkert, pihenő kert és haszonkert. Mára sajnos a haszonkertek divatja elmúlt, bár az utóbbi pár évben mintha ismét megjelenéne erre irányuló törekvések.

Eleink az előkertet őshonos díszítő, virágzó, többnyire egynyári növényekkel, főként virágokkal ültették be. (margaréták, legényvirágok, dália, őszirózsák, és egyéb, labdarózsák, tearózsák, muskátlik, stb.) Mára gyakran tuja, fenyő vagy egyéb örökzöld jelenik meg, amelyeknek szintén megvan a szerepük a kertben, de az előkert kis mérete alkalmatlan nagyméretű növények telepítésére, és akkor kell ezeket kivágni, amikor teljes díszükben pompáznak. Célszerű itt is visszanyúlni nagyanyáink növényeihez és azokkal díszíteni előkertünket, nem leárnyékolva, eltakarva homlokzatainkat.

Az oldalkerteknek korábban megvolt a gazdasági szerepük, főleg ott, ahol állatokat is tartottak, mára ez többnyire füvesített terület, gyakran a lakóterek meghosszabbítása. Itt célszerű dézsás növényeket elhelyezni, így nem akadályozzuk a hátsó telekrészbe történő bejutást.

A hátsókertek voltak korábban a haszonkertek szőlővel, közte gyümölcsfákkal, veteményes kerttel. Jó lenne ezeket újra divatba hozni nemcsak a korábbi növénykultúrák felélesztése, de gazdasági hasznuk okán is.

A pihenőkertekben gyakran kerti pavilonokat, sütögetőket, tavacsákat, pergolákat létesítenek. A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácsok, gépkocsi beállók, kukatárolók kialakíthatók favázis szerkezettel is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel. A növényvel való befuttatás javasolt.

A kerti burkolatokat javasolt vízáteresztő felülettel kialakítani. Ez lehet fagyálló téglák, a mostanában divatos térkő, de lehet bontásból szerzett kockakő, esetleg fakocka is.

KERTEK, KERTI ÉPÍTMÉNYEK

Elhelyezhetünk környezetünkben származó dézsákat, talicskákat, puttynyokat, amelyeket növényekkel beültethetünk, de kidobott régi szép tárgyakat (kerek kút, közterületi vaskút, stb.) is. Ezek különösen akkor hasznosak, ha eredeti funkciójukat is be tudják tölteni.

Kertünkben kerüljük a más vidékekről származó anyagokat (ciklopköveket, nagy kötőböket) különösen akkor, ha sziklakertet építünk. Az odahányt kőkupac nem dísz a kertünknek, inkább rendetlenség benyomását kelti.

Nagyanyáink nyomán ültethetünk vegyesen dísz- és haszonnövényeket, fűszernövényeket. (tököt, paradicsomot, karfiolokat, káposztaféléket virágokkal, nagyfejű napraforgókkal díszítve, büdöskét, mángoldot egy ágyásba), ez nagyon kellemes hatást kelt a kertben.

Gyakorlatlan vagy kezdő kertész bíz a kertjének megtervezését szakemberre. Különösen érvényes ez az élő növényekkel beültetett díszkertekre, mert gyakorlat és tapasztalat kell ahhoz, hogy elkerüljük kertünk túlszűfölését és azt, hogy kedvenc növényeink idővel leárnyékolják és esetenként élvezhetetlenné tegyék kertünket.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A köztudatban a régi magyar parasztház tornácos képe él. Fontos a funkcionális, lakáskiterjesztő szerepe is. A tornác a lakóház homlokzata mellé épített, oszlopokkal, pillérekkel alátámasztott fedéllel ellátott tér, amely azon túl, hogy védte a bejáratot a bevágó esőtől, számtalan más célra is használható volt: emberi tartózkodás, munkavégzés, raktározás, természszerítés.

A tanyák döntő többsége tornác nélkül épült. A későbbiek folyamán azonban a tornác mintegy toldalékként szinte mindenhol megjelent. Például a bővítés során toldaléktornác építésével oldották meg a régi és az új helyiségek összekapcsolását. Ezt külön tetővel építették, melynek tetősíkja alacsonyabb hajlásszögű volt az eredeti tetőnél. A megtört tetősík mindig árulkodik a későbbi átalakításról. A tornácok lehetnek teljesen nyitottak, de gyakori volt a könyöklő magasságáig lécezéssel, deszkázattal ellátott, vagy felfalazott tornác is. Manapság nem építenek tornácokat, az 1990-es évek végén ez lezárult, csakúgy, mint a tetőtér beépítéses lodzsás építkezés.

A hagyományokból merítve érdemes lenne a tornácos építést visszahozni a mai építészetbe, kerülve a jellegtelen, bárhol előforduló megoldásokat.

Az erkély, a lodzsás kiváló építészeti elem az épülethomlokzatok monotonitásának megbontására, azonban óvatosan kell ezzel bánni, mert a rosszul kialakított erkélyek, lodzsák nagyon el tudják csúfítani a településképet. Az áttört korlátokat gyakran benádazzák, vagy egyéb módon próbálják intimitásukat növelni, a tömör mellvéddek robusztusak. Tiszaalpáron erkélyek manapság nem épülnek, a többszintes épületeken és tetőtér beépítéseknél fordul elő.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A történeti településrészekben és a tanyákon még fellelhetők hagyományos háromosztatú ablakok, műves bejárati ajtók.

A lakóházak többségében már nyílászárókat cseréltek. A parasztházakon megjelentek a háromszárnyú és kétszárnyú kapcsolt gerébtokos ablakok, amelyek az 1960-as, 1970-es éveket jellemzik, míg manapság leginkább hőszigetelő üvegezésű jellegtelen műanyag ablakokat építenek be mind felújításkor, mind új építéskor.

Érdemes lenne a hagyományos nyílásrendet, arányokat visszahozni a mai homlokzatokra és törekedni arra, minél több faszerkezetű nyílászárót építsenek be.

Az épületek, azok elemei, a kerítések, a kerti és közterületi burkolatok részletei tehetik igazán hangulatossá, szerethetővé településeinket, különösen, ha azok jó ízléssel és gondosan megtervezettek és a terv párosul az építtető, tulajdonos szándékával.

A tetőhéjazatok kiválasztásánál a helyi hagyományokra kell hagyatkozni, kerülni a kék és zöld, valamint rikító piros színű fémlamezt. A tetőhöz kapcsolódó bádogozás kialakítása, a tetőn megjelenő részletek, kémények, antennák, újabban napelemek és napkollektorok elhelyezése lehet szép és lehet nagyon kedvezőtlen is.

A homlokzatokon megjelenő klímaberendezések kültéri egységei, gépészeti berendezések homlokzaton megjelenő részletei, maguk a homlokzati díszítő elemek, vakolatdíszek, különféle burkolatok, a színezés szintén meghatároz egy-egy utcaképet. Ha az épületek anyaghasználatukban, színezésükben hasonlítanak egymáshoz, az kellemes megjelenést, összhangot teremt. A hagyományokból táplálkozó épületornamentika legtöbbször esztétikus megjelenésűvé teszi az épületet.

Az előkertek hasonló növényzete, és az egymással nem rivalizáló kerítések egységbe foglalhatják az utcaképet. Egy-egy kevésbé érdekes vagy nyílás nélküli homlokzatot széppé tehet a növényzettel történő befuttatás, amely így szerves részévé, kellemes színfoltjává válik az utcának azzal, hogy évszakonként más-más képet mutat.

Javasolt részletek

kerülendő megoldások

MAI PÉLDÁK

6

Középület, piac

6 | Mai példák

MAI PÉLDÁK

Új ipari, gazdasági létesítmények

6 | Mai példák

Új lakóházak

MAI PÉLDÁK

UTCÁK, TEREK

Tiszaalpár nagy zöldfelületekkel rendelkezik, viszonylag kevés parkja szépen gondozott.

Ezek megőrzése, folyamatos fenntartása fontos feladata az önkormányzatnak. A parkok turisztikai szempontból is jelentősek, mert tükrözik az itt élők identitását, lehetőséget biztosítanak megpihenésre. Közkútjaik nemcsak hangulatos, de funkcionális elemei is a parkoknak.

Az utcabútorok, térburkolatok, virágok, kerékpártámaszok mind-mind szépítik élhetőbbé teszik a települést. Az ingatlan tulajdonosok is sokat tehetnek a közösségért azzal, hogy növényeket telepítenek nemcsak kertjeikbe, de a ház előtti közterületekre is, és azt fenntartják, gondozzák. Itt is az egységességre, az összhangra kell törekedni, amely vonatkozik a közterületi burkolatokra, műtárgyakra és utcabútorokra is.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

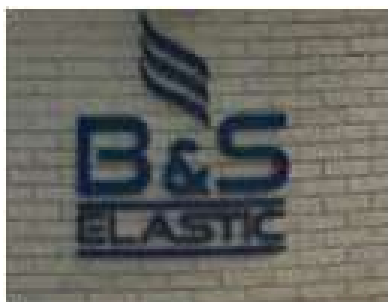
Tiszaalpáron nem jellemzők az óriás reklámok. A forgalmas utak mellett vannak elhelyezve többnyire reklámhordozók, de ezek száma nem elviselhetetlen.

Ennek ellenére szabályozni szükséges, hogy milyen reklámhordozókon lehet különféle reklámot elhelyezni, mert nagyon fontos, hogy a cégek, üzletfeliratok javítanak vagy rontanak az utcaképen, épülethomlokzatokon. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elsődleges szempont, hogy az alkalmazkodjon az épület stílusához, anyaghasználatához.

Az egyéb hirdetések, önkormányzati tájékoztatások céljára egységes hirdetőtáblák vannak, ha szükséges, ezek számát kell növelni, nem teret adni az egyedi megoldásoknak.

Jó hirdetőfelületet kínálhatnak a buszvárók, esetleg a közterületi utcabútorok.

A település külterületén, természeti területeken nem megengedhető semmilyen reklámfelület.

IMPRESSZUM

TISZAALPÁR NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Tiszaalpár honlapcíme: www.tiszaalpar.hu

Tiszaalpár emailcíme:

Tiszaalpár postai címe: Tiszaalpár, Árpád tér 1.

Telefon: (76) 424-133

Polgármester: dr. Vancsura István

Polgarmester emailcíme: polgarmester@tiszaalpar.hu

Megbízott főpítész: Rédeiné Bondor Klára

Főépítész emailcíme: klara.redei@gmail.com

Szerkesztette: Rédeiné Bondor Klára
okl. építészmérnök

Tiszaalpár, 2017. november

